

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

אחו"ק

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ז
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושבע לבריאה

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב

אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל

רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג איר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

א. "כי יהיה בהם אוב..."

בסוף הפרשה, מצטט רש"י מן הפסוק "ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו" את המלים "כי יהיה בהם אוב וגו'¹", ושואל: "כאן נאמר בהם מיתה, ולמעלה² כרת", והוא משיב על כך, שמדובר בשני אופנים שונים, כדלהלן בסעיף ב'.

בכך אין מובן:

א) השאלה "כאן נאמר בהם מיתה..." היא על המלים "מות יומתו", ולכאורה, צריך היה רש"י לצטט מלים אלו במפורש. מדוע הוא רק רומז למלים אלו על ידי "וגו'³?"

ב) לפני כן בפרשה⁴, כאשר נאמר "והכרתיו", כתוב "והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים". ואם כך, שאלתו של רש"י – "כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת" – אינה רק לגבי האוב, אלא גם לגבי הידעוני⁴. מדוע, אפוא, מצטט רש"י במפורש רק את המילה "אוב" ולא את המילה "ידעוני"?

ג) כדי להדגיש שהדין "מות יומתו" מופיע "בהם", באותו ענין, של האוב ושל הידעוני, שעליו נאמר לפני כן "והכרתיו", צריך לצטט רק את המלים "אוב וגו'". מדוע מצטט רש"י גם את המלים הקודמות "כי יהיה בהם"?

ב. סקילה או כרת

על השאלה "כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה

כרת" משיב רש"י: "עדים והתראה בסקילה, מזיד בלא התראה בכרת".

יש להבין: מניין מסיק רש"י, בדרך הפשוט, שפסקונו עוסק בעדים והתראה, ואילו הפסוק "והכרתיו" – במזיד בלא התראה?

בפשטות נראה, שכיון שסקילה חמורה יותר מכרת, מתקבל על הדעת לומר, שב"והכרתיו" – עונש קל יותר – מדובר על מקרה, שלא היתה בו התראה, ואילו ב"מות יומתו" באבן ידגמו אותם דמיהם במ" – עונש חמור ביותר⁵ – מדובר על מקרה, שבו היתה התראה, כי לחוטא למרות שהתרו בו, מגיע עונש חמור הרבה יותר.

אך אין מובן: רש"י עצמו אומר, שחובת הסקילה חלה דוקא כאשר יש "עדים והתראה". כלומר, כאשר עדים מעידים לפני בית דין, שפלוני עבר על החטא של אוב או ידעוני. כי ללא עדים אין בית הדין יכול לדעת בוודאות שמגיעה מיתה לאדם זה.

אך לפי זה קשה: מניין לומדים שההבדל בין שני הפסוקים – "מות יומתו" ו"והכרתיו" – הוא בענין אופן ביצוע העבירה – בהתראה או בלא התראה⁶, והרי ייתכן שבשני הפסוקים מדובר על אותו אופן (והתראה⁷), אך ההבדל ביניהם הוא, שבמקרה שיש עדים מחייב בית דין סקילה, וכאשר אין עדים – שאז אין בית הדין

(5) ועפ"י יומתק לשון רש"י "עדים והתראה בסקילה" – אף שקשייתו היא "כאן נאמר בהם מיתה" (איוו שתה"י) – כי מכיון שהוכחתו שפסוק דין איירי בהתראה היא מחומר העונש, לכן נקט (כפי האמת) סקילה שהיא מיתה הכי חמורה (סנה' נט, ב ואל"ף), כי מזה מוכח ביותר שאיירי כאן בהתראה.

(6) בפרש"י על הש"ס (סנה' מ, סע"ב), שמה שכרת לא בעי התראה הוא לפי "דקמי שמיא גליא אם הוא שוגג או מזיד". אבל מלשון רש"י "מזיד בלא התראה כו" משמע שגם בלא התראה הוא מניד ודאי, וההתראה מוסיפה חומר בהחטא. והרי בפשטות – כשמתיק אותו ובכ"ז חוטא, ה"ז מראה על עוות כו' יותר. וראה גם תוד"ה מניין להתראה (סנה' שם).

(7) אבל אין לומר שבב' הפסוקים איירי בלא התראה – כי כל חובי מיתה ב"ד הם בהתראה דוקא (ראה רש"י משפטים כב, ב. תשא לב, כ. שם לה).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעין חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צ"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ובכך אין מובן: כדי ליישב את הקושי "כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת", חשוב רק להסביר את המקרים שבהם עוסקים שני פסוקים אלו. מדוע חשוב להסביר כאן איזה קרבן חייבים במקרה של שוגג, וכן שכך הוא גם "בכל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת"?

ד. תחילת הפירוש – הסבר לקושי אחר

ההסבר לכך הוא:

המלים "כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת", שבתחילת פירוש רש"י, אינן עוסקות בסתירה שמעלה רש"י, שהרי, כאמור לעיל בסעיף ב', אפשר לומר, שב"הכרת" מדובר על מקרה שאין בו עדים, או כאשר בית דין מעלים עין מלהעניש את החוטא, כפי שנאמר במפורש לפני כן לגבי המולך –

אלא הן התחלה לביאורו של רש"י על קושי אחר בפסוק, על המלים "כי יהיה בהם אוב".

וכיון שקושי זה הוא על "כי יהיה בהם אוב", והמלים "מות יומתו" – "כאן נאמר בהם מיתה..." – מיישבות קושי זה, לכן מצטט רש"י בפירושו לפסוק רק את המלים "כי יהיה בהם אוב", ורומז למלים "מות יומתו" על ידי "וגו".

ה. פעולות שונות, ולא רק עונשים שונים

מהו הקושי ב"כי יהיה בהם אוב"?

(א) לפני כן¹¹ נאמר "והנפש אשר תפנה אל האובות..."¹², ואם כך, צריך היה להופיע כאן אותו ניסוח. מדוע נאמר כאן "כי יהיה בהם אוב"¹²?

יכול לחייב מיתה, הוא נענש מן השמים בעונש כרת?⁸

עוד קשה ביותר: העונש "הכרת" על חטא שיש עליו חובת סקילה כבר מופיע לפני כן באותה פרשה⁹, לגבי החטא של "יתן מזרעו למולך". ושם מציינת התורה במפורש, שהעונש "הכרת" חל במקרה של "העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם... לבלתי המית אותו", שאז "ושמתני אני את פני... והכרתני אותו...".

לכאורה, היה צריך, איפוא, לומר, שכך הוא גם לגבי אוב וידעוני, שב"הכרת" מדובר כאשר (בית הדין) העלם יעלימו את עיניהם מלהענישו. מנין אפוא מסיק רש"י, ששני עונשים אלו – סקילה וכרת – לגבי האוב והידעוני חלים בשני אופנים שונים של החטא?¹⁰

ג. שני ענינים נוספים

לאחר שרש"י משיב "עדים והתראה..." בכרת", הוא מוסיף שני ענינים: האחד, לגבי אוב וידעוני – "ושגגתם חטאת", שעל חטא של אוב וידעוני בשוגג חייבים בקרבן חטאת, והשני – "וכן בכל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת", שגם בכל החטאים שנאמרות לגביהם הן חובת מיתה והן חובת כרת, הכוונה היא, שחובת המיתה היא בעדים והתראה, וחובת הכרת – במזיד בלא התראה^{10*}.

(8) וגם אינו מובן: מכיון שהפירוש בין חיוב סקילה לחיוב כרת הוא בענין ההתראה (דליות שהחטא בהתראה חמור יותר – עונשו חמור יותר), וענין העדים שמוכר הוא רק כי בלאו הכי אי אפשר לבית דין להענישו* – בשביל מה כותב כאן "עדים", והרי זהו דבר פשוט?⁹

(9) כ, כ"ה.

(10) ויתירה מזה: בסיום פירושו מוסיף "וכן בכל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת" (ובמילא גם נתינת זרעו למולך בכלל זה), והרי מפורש בכתוב שהכרת גבי נתינת זרעו למולך הוא "אם העלם יעלימו גו"?

(10*) אולי י"ל שהכוונה גם ל"ושגגתם חטאת" – אף שבה כאן רק בתור הוספה ולא לתרך "פשוטו של מקרא". וראה לקמן סעיף ו'.

(* שלכן גבי כרת כותב "מזיד כו") (שאין חילוק כלל אם ישנם נעדים אם לאו) – כי כלפי שמיא גליא. ופשוט.

לעילוי נשמת

הרה"ח ה'ת' אי"א רב פעלים ובעל מרין

מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרךיהם,

דרך הקודש יקרא לה

ומשלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו

לארצנו הקדושה ת"ו

הרב ר' מנחם מענדל

בהרה"ח ר' מנחם מענדל ומרת מארייאשא באדאנע ע"ה

פ ו ט ע ר פ א ס

נפטר ד' תמוז ה'תשנ"ה

וזגתו מרת לאה ע"ה

בת ר' בניציון ומרת שרה הי"ד

נפטרה ה' כסלו ה'תשס"ג

ת נ צ ב " ה

🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️

נדפס ע"י צאצאיהם שיחיו

...עניני העולם עצמו ואה"ע עצמן (גם בזמן הגלות) מסייעים הם (באמת) לעבודה דהבאת הגאולה.

ויש לומר, שבעמדנו בסוף זמן הגלות, סמוך להגאולה – בא הסיוע בגילוי יותר.

וכפי שרואים בדורות האחרונים במיוחד, ויתירה מזה – בזמן האחרון, ובפרט בימים האחרונים ממש:

בדורות שלפנ"ז הי' מקום מגורם (רוב) בניי במדינות שבהן היו מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים¹) לעבורת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים, גרים (רוב) בניי במדינות שבהן מושלת מלכות של חסד, החל ממדינה זו (שבה נמצאים רוב מנין ובנין דבניי), שמסייעת לבניי להגיע לגאולה פנימית בעבודתם, עד שיעשו את העבודה שתיביא את הגאולה כפשוטה, והמלכות (של חסד) תסייע אז לבניי גם לחזור לארץ ישראל (בלשון הכתוב²): והביאו את כל אחיכם גו'.

ובשנה האחרונה רואים איך שיחס זה לבניי התפשט בעוד במדינות שונות, עד גם במדינה ההיא, שבה היו (עד לאחרונה) הגבלות בנוגע לחירות בני ישראל בעבודתם בתומ"צ וגם בנוגע ליציאתם ממדינה ההיא – וכעת נשתנה יחסם, שמתירים לבניי לקיים תומ"צ, ומתירים לבניי לצאת משם (ללא ההגבלות שהיו פעם). אדרבה – הם גם מסייעים לבניי לנסוע לארץ הקודש. מעין הכנה לסיוע דאוה"ע שבניי יצאו מהגלות וילכו לארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

נוסף על הסיוע הישר דאוה"ע לבניי – ישנם גם ענינים שבהם רואים איך שאוה"ע בעצמם עושים פעולות של טוב וחסד, המגלות עוד יותר שיש בעה"ב לכירה זו³, כהכנה ל"והיתה לה' המלוכה" בגאולה האמיתית והשלימה.

לא כפי שהי' מכבר, שדוקא עם ישראל (אע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"⁴) השלים בפועל את הכוונה דדירה בתחתונים, ואחרות ממלכיות אוה"ע התנהגו באופן אכזרי אחת אל השני, והתעסקו בעיקר בתועלת עצמם, או בכיבוש מדינות אחרות וכו"ב.

בין הענינים הגלויים שנתוספו בימים אלו ממש, שבהם רואים איך שהעולם ואוה"ע מתכוננים ומסייעים בדרך לגאולה – ע"י ענין הצדקה והחינוך, שני יסודות עיקריים בישובו של עולם, "לשבת יצרה"⁵.

ידוע ומפורסם (בכל המכתבי-עת) אודות המאורעות בימים האחרונים – שמדינה זו (המיוסדת על צדקה וחסד, כידוע) ניצלה את חוק כחה לסייע ולהציל אנשים במקום רחוק בעולם (הרחק ממדינה זו), אע"פ שעי"ז לא באה תועלת ישירה לתושבי מדינה זו:

מדינה זו שלחה ריבוי אנשים ואנשי חיל מצבאה לסייע לפליטים במקומות ההם, ביחד עם מזון ובגדים ורפואות. במקום להשתמש באויורנים לעניני כיבוש, ובמקום להשתמש במזון ובגדים עבור אזרחי מדינה זו – משתמשים בהם להציל אנשים אומללים, ובפרט ילדים קטנים, מקור (וכו'), עד מהיפך החיים.

ובזה רואים את רגש הרחמנות דתושבי מדינה זו: כאשר הם שמעו וראו איך שאנשים סובלים יסורים – הגם שאינם קרוביהם, ואף פעם לא היתה להם שייכות

זאת אין נחשב הדבר למזיד – ביד רמה¹⁷, על פי התורה. (ב שאף ללא התראה נחשב המעשה לזדון. אך בכל זאת אין חלה חובת מיתה בלי התראה, כי כדי להתחייב במיתה דרוש זדון גדול יותר, הנעשה לאחר התראה.

ההשלכה הנובעת מהבדל זה למעשה היא: לפי האופן השני סביר לומר, שההבדל בין חיוב כרת לחיוב מיתה הוא רק בכך שכרת אינו צריך התראה, אך גם בכרת נעשה החטא בזדון, שהרי אין לומר, שיענישו אדם בכרת על חטא שנעשה בשוגג.

ואילו לפי האופן הראשון, שההתראה קובעת את ה"מזיד", יוצא, שחובת כרת יכולה לחול גם על שוגג, כיון שהיא חלה גם בלי התראה. כי גם בפעולה בשוגג האדם אשם, והוכחה לכך היא: הוא חייב להביא קרבן (חטאת ואשם), הוא חייב בכפרה¹⁸ ובסליחה, ונאמר על כך "ונשא עונו"¹⁹.

לפי זה מתעוררת השאלה: מנין מסיק רש"י שחובת כרת חלה דוקא במזיד?

את זאת מבהיר רש"י בהוסיפו "ושגגתם חטאת": כיון שעל חטא אוב וידעוני בשוגג חלה חובת חטאת, כפי שכבר אמר רש"י בפרשה קודמת²⁰, שעל עבירה בשוגג של איסור כרת חייבים בקרבן חטאת, מובן, שחובת כרת חלה דוקא במזיד.

ח. ללמד על הכלל

לאחר כל האמור לעיל עדיין אין מובן, מדוע הפסוק "כי יהיה בהם אוב..." מופיע "כאן" ולא ביחד עם חובת הכרת על אוב וידעוני: אמנם, שם מדובר על חטא ללא התראה, וכאן – בעדים ובהתראה, אך כיון שבשניהם מדובר על אוב וידעוני, צריכים היו שני הפסוקים להופיע ביחד^{20*}?

17) רש"י שלח טו, ל. וראה ג"כ רש"י יתרו (יה יא) דהו, הריש"ו. ועוד.

18) ראה רש"י (שבועות ב, ב, א) ד"ה תולה. וראה אגה"ק (סו"ס כח): שהן מהתנברות כו'.

19) ויקרא ה, יז. ולהעיר מפרש"י שם.

20) ויקרא ד, ב.

20*) ראה פרש"י משפטים (כא, טו בסופו): והפסיק הענין כו'.

לכן מוסיף רש"י "וכן בכל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת". כלומר, הפסוק "כי יהיה בהם אוב..." מופיע "כאן" ולא "למעלה" כדי ללמד מכך לגבי כל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת, שהכרת חל גם "בלא התראה":

לולא זאת היינו סוברים, שעונש כרת לגבי חייבי מיתות חל דוקא כאשר החטא נעשה באופן שיש בו חיוב מיתה, אלא שכיון שבית דין לא העניש את החוטא בעונש מיתה מסיבה כלשהי, מענישים אותו מלמעלה בעונש כרת. אך כאשר נעשה החטא בלא התראה, שאז אין הוא חייב מיתה, אין חלה גם חובת כרת.

אמנם, באוב וידעוני חלה חובת כרת גם בלא התראה (כפי שמובן מהדגשת התורה "יהיה בהם", בעדים ובהתראה, דוקא בפסוק "מות יומתו") – בכל זאת אפשר היה לומר, שדין זה של כרת בלא התראה חל דוקא לגבי אוב וידעוני, ואילו בכל שאר חייבי מיתות, חל עונש כרת דוקא כאשר החטא נעשה באופן המחייב מיתה (כפי שלגבי "יתן מזרעו למולך" מדגישה התורה ש"הכרתי" חל דוקא כאשר "העלם יעלימו"⁹),

– לכן מופיע הפסוק "כי יהיה בהם אוב..." שממנו לומדים שחובת כרת באוב וידעוני גם בלא התראה, "כאן" ולא "למעלה", כדי ללמד מכך לגבי "חייבי מיתות שנאמר בהם כרת" המופיעים בין "למעלה" לבין "כאן", ועל כל הדומים להם.

כלומר, מ"למעלה" ועד "כאן", שבשניהם מדובר על אותו ענין של "אוב וידעוני", זהו "נושא" אחד, הכולל מספר פרטים –

בדומה לכלל²¹ "כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא" – אף על כל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת, שגם בהם קיימת כרת בלא התראה:

העונש "הכרתי" לגבי אוב וידעוני היה בכלל כל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת, שלגביהם היו סוברים, לולא הלימוד של "יהיה בהם", שהעונש חל דוקא בהתראה – כאשר

21) הובא בפרש"י עה"ת – בא יב, טו. ראה טז, ח.

[כולל – דאָס וואָס בשבוע האחרון האָט מען געפונען בפניה נידחת בעולם אבנים טובות ומרגליות, ע"י ברכתו של הקב"ה [בדוגמת „והנשאם הביאו את אבני השם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן“] (פאָר די בגדי כהונה), אַז די עננים הביאום²⁶], און די כוונה בזה איז – אַז מ'נוצט דאָס אויס אויף קישוטי כלה, מוסיף זיין אין צדקה, כנ"ל].

די מסקנה פון האמור לעיל בנוגע לפועל:

די גאולה קומט דוקא דורך דער עבודה אין גלות, פון מגלה זיין אלופו של עולם אין „גולה“, אַזוי אַז דור זה, דער דור האחרון אין גלות, וועט זיין דער דור הראשון פון גאולה.

און דער אויבערשטער העלפט אַז מ'זעט אין די מאורעות האחרונות בעולם ווי די וועלט אַליין איז מסייע און פירט צו דער גאולה.

ובפשטות מיינט דאָס – כנ"ל – אַז יעדער איד דאָרף מוסיף זיין אין „מעשינו ועבודתינו“ בכלל וועלכע ברענגט די גאולה, כולל ובמיוחד – ווי גערעדט בהתוועדות שלפנ"ז – אין לימוד התורה בעניני גאולה, אין תושב"כ (וואָס „כלי הספרים מלאים בדבר זה“), און תושבע"פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

(משיחות ש"פ אחר-קדושים, י"ג אייר תנש"א)

7 ויקהל לה, כו.

8 ת"י עה"פ.

9 רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.

ע"פ האמור לעיל ישנם כמה לימודים בנוגע לעבודת בני"ה בהבאת הגאולה, ואיך צצריכים להתכונן לגאולה – בעמדתנו עכשיו ממש בסוף זמן הגלות, „גולה“, והנה הנה באה הגאולה.

שביצע שניהם בהעלם אחד – הוא חייב שתי חטאות²⁶.

הדבר נרמז גם בכך שרש"י מצטט רק את המילים „כי יהיה בהם אוב“, ומשמית (ומפריד) את „ידעוני“ – כדי לרמוז לכך שאוב וידעוני שונים.

י. „או“ – שתי חטאות

ויש להסביר מדוע דוקא כאן רומז רש"י לענינים של הלכה, ועוד (ועיקר): מדוע הוא מפרש כריש לקיש, שלא כהלכה, והרי במחלוקת בין רבי יוחנן לבין ריש לקיש, הלכה כרבי יוחנן²⁷?

התשובה לכך היא: על ידי הוספת ההלכה „ושגגתם חטאת“ מובן יותר²⁸ גם ענין בפשוטו של מקרא:

באזהרה על אוב וידעוני נאמר „אל תפנו אל האובות ואל הידעונים“. גם בחיוב הכרת נאמר „והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים“. בשני פסוקים אלו המשמעות של „זאל“ היא (קיצור של) „או אל“²⁸, ומדוע אפוא נאמר כאן „אוב או ידעוני“^{28*}?

דיוק זה מובן על ידי השינוי בניסוח „ושגגתם חטאת“, והשמטת המלים „או ידעוני“: נאמר כאן במפורש „או – מחלוקין הן

26 וכיון שבכתוב נאמר „או ידעוני“ (ורמו רש"י ב"גו"ל) ורש"י כותב „ושגגתם“ – נרמז בו ג"כ שגם בידעוני חייב חטאת (אף שהוא לאו שאין בו מעשה – ראה סנה' וכריתות שם).

27 יבמות (ל, א) ועוד.

קושיא איננה, כי הרי ידוע (יד מלאכי כללי רש"י ותוס' כלל א') שרש"י אפילו בפירושו על הש"ס „רגיל לפרש יותר קרוב לפשוטו אע"ג דלית הלכתא הכי, כי כן דרך הש"ס ג"כ כו", ומכש"כ בפירושו על התורה שכותב (נסמן בלקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 1) שמפרש ע"פ פשוטו של מקרא. ובכו"כ מקומות מפרש שלא כמסקנת ההלכה.

27* (לעיר מפרש"י בראשית ג, ח): ואני לא באתי אלא לפרש פשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא כו' (וראה גם לקו"ש שם הערה 2).

28 ולפשיטת הדבר לא הוצרך רש"י לפרשו. וראה שם בסמיכות (כ, ט): ואת אמו גו' ואמו גו'. פרש"י משפטים (כא, טו) ד"ה אביו. ואכ"מ.

28* (דווקא גדול לומר דאגב לשון תחלת הכתוב „או אשה“ משנה משתי פעמים הקודמות וכתב „או ידעוני“ – והרי אדובא הו"ל לכתוב „ואשה“ אגב המשך „ידעוני“.

חייבים מיתה. ולאחר מכן, בסוף הפרשה, הוא יצא מן הכלל ללמד – לא ללמד על עצמו בלבד יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שגם בכל חייבי מיתות שנאמר בהם כרת חל הכרת גם בלא התראה.

ט. שני חטאים – חטאת אחת או שתיים?

בפירוש רש"י נכללים גם „ענינים מופלאים“²² גם מחלק ההלכה שבתורה. בפירוש רש"י זה רואים, כיצד הוא רומז בניסוח דבריו, במילה אחת, ענין הלכתי שבתורה:

רש"י אומר „מוזיד בלא התראה בכרת, ושגגתם חטאת“. ולכאורה, כיון שלגבי כרת הוא אומר „מוזיד“, ולא „זדונם“, הוא צריך היה לומר גם לגבי החטאת „ושגג חטאת“. מדוע הוא אומר „ושגגתם“, בלשון רבים? בכך הוא רומז לענין בהלכה:

כאשר אדם עובר את שתי העבירות של „אוב“ ושל „ידעוני“ ביחד, יש מחלוקת בגמרא²³ אם הוא חייב רק בחטאת אחת, או בשתיים. רבי יוחנן סובר, שכיון ש"שניהן בלאו אחד נאמרו – בלאו „אל תפנו אל האובות ואל הידעונים“²⁴ הם מופיעים ביחד („זאל הידעונים“, ולא „או אל הידעונים“) – חלה על שני החטאים חובת חטאת אחת. ואילו ריש לקיש סובר שחייבים בשתי חטאות, כי „חלוקין הן במיתה“ – בפסוק „מות יומתו“ מפרידה ביניהם התורה „אוב או ידעוני“.

לכך רומז רש"י בשינוי הניסוח, באומרו „ושגגתם“, בלשון רבים, ולא „ושגג“. כלומר, על שגגה של אוב וידעוני²⁵ באופן של „אוב וגו" (דוקא „או ידעוני“) – חלה חובת „חטאת“, בלשון יחיד, אך במקרה אחר – גם הדין הוא אחר: אם „יהיה בהם אוב וידעוני“,

22 של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).

23 סנה' סה, א. כריתות ג, ב.

24 כ"ה להדיא בפרש"י סנה' שם. וכן מגיהים כמה מפרשים ברש"י כריתות שם.

25 אין לומר דקאי על „אשה או אשה“ – כיון שתיבות אלו לא הועתקו ולא נרמזו בפרש"י.

לקוטי

קדושים

שיחות

ל"קדושים", היא קשורה ל"קדושים". אך מהו הקשר בין חובת מיתה, המוזכרת בסוף הפרשה, לבין קדושים?

ולפי האמור לעיל, שבפסוק זה נלמדת גם חובת חטאת, ויותר מכך, כיון שחובת מיתה לגבי אוב וידעוני נאמרת בנפרד – אוב או ידעוני – לומדים מכך, שהייבים בשתי חטאות – קדושים בלשון רבים, ומכך מובן כיצד קשור גם הפסוק האחרון ל"קדושים".

יב. לחקוק בזכרון סדר קדשים

בכך רואים גם דבר נפלא, כיצד הפסוק האחרון של הפרשה קשור לענין האחרון המופיע ב"לקוטי תורה" בפרשתנו:

במאמר דיבור המתחיל "והדרת פני זקן" (פסוק המופיע מיד לאחר הפסוק "אל תפנו אל האובות ואל הידעונים..."), אומר אדמו"ר הזקן, שכל אחד צריך לדעת ולחקוק במוח וזכרונו את התורה כולה. אך כיון ש"מחמת צוק העתים וכו'" זהו דבר קשה ביותר, יש להשתדל, לפחות, לחקוק במוח הזכרון "ה' חומשי תורת משה", ובתורה שבעל-פה – את סדר קדושים, הקשור לפרשת קדושים, כדלעיל, "הנקרא חכמה בדברי רז"ל³², ומכפר עונותיו של אדם, כמו שכתב האריז"ל.

(משיחת ש"פ קדושים תשכ"ה)

במיתה", כדי ללמד, שדוקא על "אוב" בלבד, או על "וגו'" – (או ידעוני) – בלבד, חלה חובת חטאת – בלשון יחיד, ואילו על אוב וידעוני ביחד – חייבים שתי חטאות.

יא. הקשר בין הפסוק האחרון ל"קדושים"

לפי האמור לעיל יובן גם הקשר של "ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו..." לפרשת קדושים,

אשר, כאמור פעמים רבות²⁹, מבטא שם הפרשה את תוכן הפרשה כולה, עד למילותיה האחרונות. ואדרבה: כיון ש"נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן"³⁰, מתבטא שם הפרשה, שקשור ולקוח מהתחלתה – במיוחד בסוף הפרשה,

ולכאורה, מהו הקשר בין חובת המיתה של אוב או ידעוני, המוזכרת בפסוק האחרון, לבין "קדושים"?

את הקשר של חובת כרת בכלל ל"קדושים" אפשר לבאר לפי דברי הרמב"ם³¹, שמסכת כריתות נקבעה בסדר קדשים, כי "כל שזודונו כרת, שגגתו חטאת", והרי חטאת הוא קרבן – קדשים. כך, כיון שכריתות קשורה

29 ראה בארוכה לעיל ע' 25 ובהערות שם.
30 ספר יצירה פ"א מ"ו.
31 בהקדמתו לפי' המשניות (ד"ה והחלק הששי). נעתק גם בתויו"ט ריש מס' כריתות.

לזכות

כ"ק אדונונו מזורנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כידוע) האט אויסגענוצט איר שטארקן כח צו ארויסהעלפן און ראטעווען מענטשן במקום רחוק בעולם (ווייט אָוועק פון דער מדינה). אע"פ וואָס דורך דעם קומט ניט אַ תועלת ישרה צו תושבי מדינה זו:

די מדינה האָט געשיקט אַ ריבוי מענטשן און אנשי חיל פון איר אַרמיי צו אַרויסהעלפן די פליטים אין יענע ערטער, צוזאַמען מיט עסן און קליידער און רפואות. אַנשטאָט נוצן די אירונים אויף עניני כיבוש, און אַנשטאָט נוצן די עסן און קליידער פאַר די בירגער פון דער מדינה – נוצט מען זיי אויף ראַטעווען אומגליקלעכע מענטשן, ובפרט קליינע קינדער, פון קעלט, ביז פון היפך החיים.

וואָס דערביי זעט מען די רחמנות פון תושבי מדינה זו: בשעת זיי האָבן געהערט און געזען ווי מענטשן ליידען – איז הגם אַז זיי זיינען ניט זייערע קרובים, און האָבן מיט זיי קיינמאָל קיין שייכות ניט געהאַט – איז די מדינה נתעורר געוואָרן צו זיי העלפן. בהתאם צו דער שיטה פון מדינה זו בעניני צדקה, אַז מ'העלפט אַרויס מענטשן בכל העולם כולו, און מען וואַרט אפילו ניט אַז מ'זאָל בעטן הילף.

עד"ז איז אויך ידוע אַז בימים האחרונים איז מנהיג מדינה זו אַרויס מיט אַ הכרזה והוראה מפורטת בנוגע צו חינוך הנוער. בהתאם לזה וואָס בתחלת נשיאותו האָט ער מכריז געווען אַז זיין שאיפה איז צו געדענקט ווערן אַלס דער „עדזשוקיישען (חינוך) פרעזידענט", צוליב די פעולות ושינויים גדולים לטוב וואָס ער וועט איינפירן צו מחזק זיין דעם חינוך אין דער מדינה.

. . . וכל זה איז – נוסף צו נאָך כמה ענינים וואָס פאַסירן בהשגחה פרטית מדי יום ביום, סיי בנוגע צו דעם כלל און סיי בנוגע צו יעדערען אין זיינע ענינים פרטיים – און די כוונה בזה איז, אַז דאָס זאָל נאָכמער מגלה זיין ווי וועלט איז מסייע צו מאַכן אַ דירה בתחתונים און ברענגען די גאולה,

לאחרונה) געווען הגבלות בנוגע צו דער חירות פון אידן בעבודתם בתומ"צ און אויך בנוגע צו זייער אַרויסגיין ממדינה ההיא – איז זייער יחס איצטער איבערגעקערט געוואָרן, אַז זיי לאָזן אידן מקיים זיין תומ"צ, און לאָזן אידן אַרויס פון דאָרט (אַן די הגבלות פון אַמאָל), ואדרבה – זיי זיינען נאָך מסייע די אידן צו פאַרן אין ארץ הקודש. מעין הכנה צו דער סיוע פון אוה"ע אַז אידן זאָלן אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

נוסף צו דעם סיוע ישר פון אוה"ע צו אידן – זיינען אויך דאָ ענינים אין וועלכע מ'זעט ווי אוה"ע אַליין טוען פעולות של טוב וחסד, וואָס איז נאָכמער מגלה ווי יש בעה"ב לבירה זו, אַלס צוגרייטונג צו „והיתה לה' המלוכה“ בגאולה האמיתית והשלימה, ניט ווי ס'איז געווען אַמאָל, אַז דוקא עם ישראל (אע"פ וואָס „אתם המעט מכל העמים“⁵), האָט משלים געווען בפועל די כוונה פון דירה בתחתונים, און אחדות פון מלכיות אוה"ע האָבן זיך געפירט באופן אכזרי איינער צום צווייטן, און האָבן זיך בעיקר מתעסק געווען אין תועלת עצמן, אָדער אין כובש זיין אַנדערע מדינות וכיו"ב.

צווישן די ענינים גלויים וואָס זיינען צוגעקומען בימים אלו ממש וואו מ'זעט ווי עולם און אוה"ע גרייטן צו און זיינען מסייע די וועג צו דער גאולה – דורך דעם ענין פון צדקה און חינוך, צוויי יסודות עיקריים אין ישובו של עולם, „לשבת יצרה“:

ס'איז ידוע ומפורסם (אין אַלע צייטונגען) וועגן די מאורעות בימים האחרונים – אַז די מדינה (וואָס איז מיסד אויף צדקה וחסד,

(3) ראה ב"ר רפ"ט.

(4) עובדי' בסופו.

(5) ואתחנן ז, ז.

(6) ישעי' מה, יח.

הוספה

בשורת הגאולה

כג.

ע"פ האמור לעיל האָט מען אַרויס כמה לימודים בנוגע צו דער עבודה פון אידן צו ברענגען די גאולה, און ווי מ'דאַרף זיך גרייטן צו דער גאולה – שטייענדיק איצטער ממש בסוף זמן הגלות, „גולה“, און האַלטנדיק אַט אַט באַ דער גאולה.

. . . די עניני העולם עצמו און די אוה"ע עצמם (אויך בזמן הגלות) זיינען (באמת) מסייע צו דער עבודה פון ברענגען די גאולה. ויש לומר, אַז שטייענדיק בסוף זמן הגלות, סמוך צו דער גאולה – קומט אַרויס דער סיוע בגלוי יותר.

ווי מ'זעט עס אין די דורות האחרונים במיוחד, און נאָכמער – אין דעם זמן האחרון, ובפרט אין די לעצטע טעג ממש:

אין די דורות שלפני זה האָבן (רוב) אידן געלעבט אין מדינות וואו עס זיינען געווען מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים) צו עבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – לעבן (רוב) אידן אין מדינות וואו עס הערשט אַ מלכות של חסד, אָנהויבנדיק פון מדינה זו (וואו עס געפינען זיך רוב מנין ובנין פון אידן), וואָס איז מסייע אידן צו דערגרייכן אַ גאולה פנימית בעבודתם, ביז – אַז זיי זאָלן טאָן די עבודה וואָס וועט ברענגען די גאולה כפשוטה, און דעמולט וועט דער מלכות (של חסד) אויך מסייע זיין אידן צו זיך אומקערן אין ארץ ישראל (בלשון הכתוב: והביאו את כל אחיכם גו').

און בשנה האחרונה זעט מען ווי דער יחס צו אידן איז נתפשט געוואָרן אין נאָך מדינות, ביז אויך במדינה ההיא, וואו עס זיינען (ביז

(1) ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקר"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55.

(2) ישעי' סו, כ.